

Analiza cadrului normativ pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv contrabanda, producerea ilicită și contrafacerea

Acest material apare în cadrul proiectului „Facilitarea participării civice în procesul decizional în sănătate”, implementat de Centrul pentru Politici și Analize în Sănătate (Centrul PAS) cu suportul financiar al Fundației Soros-Moldova. Informațiile prezentate nu sunt împărtășite neapărat de Fundația Soros-Moldova.

Analiza cadrului normativ pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv contrabanda, producerea ilicită și contrafacerea

mun. Chișinău, 2023

SUMAR

Context	4
1. Analiza actelor normative privind eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe	6
2. Evoluția răspunderii penale pentru contrabanda cu produse din tutun și produse conexe	13
3. Coraportul dintre măsurile realizate de autoritățile publice și sancțiunile penale aplicate persoanelor fizice și juridice în cazurile de contrabandă cu țigarete și alte produse din tutun sau produse conexe	20
4. Mecanismele juridice adoptate de autorități pentru combaterea fenomenului de producere ilicită și contrafacere a țigaretelor și produselor conexe	26
Concluzii	29
Recomandări	33

Context

De ce are loc contrabanda? Companiile de tutun afirmă că principalele cauze ale contrabandei cu țigarete sunt impozitele mari și la reducerea contrabandei poate contribui doar micșorarea ratelor de impozitare. Dar contrabanda se întâmplă peste tot în lume, chiar și în acele regiuni în care taxele sunt scăzute. În realitate, prețul este doar unul dintre multitudinea de factori ce influențează nivelul comerțului ilegal. **Alți factori sunt:**

Coparticiparea companiilor de tutun: litigii, precum și documentele descoperite ale industriei tutunului au arătat că companiile de tutun sunt activ implicate în contrabandă. Astfel, liderii industriei tutunului au fost acuzați de contrabandă pe teritoriul Hong Kong și Canadei. Filiala companiei R. J. Reynolds a fost găsită vinovată de contrabanda cu țigarete în Statele Unite și Canada. În 2003, Serviciul Federal Canadian a intentat un proces de 1,5 miliarde de dolari împotriva R. J. Reynolds și Japan Tobacco, acuzându-i de masive vânzări ilegale de țigarete de contrabandă în Canada.¹ Între timp, autoritățile provinciilor din Columbia au început un proces împotriva companiei Philip Morris. Compania a fost acuzată că a lipsit bugetele locale de venituri de miliarde de dolari, aplicând sisteme complexe de contrabandă și spălare de bani.² În ianuarie 2005, companiei British American Tobacco i-au fost înaintate acuzații de contrabandă de milioane de dolari pe teritoriul Canadei.

Puncte slabe în sistemele de trasabilitate: lipsa unui sistem de trasabilitate mai sigur permite contrabandiștilor de țigarete să vândă pe piața neagră o cantitate mare de produse din tutun fără impozite și taxe.

Diferența de prețuri în diferite țări: diferența de preț este un factor important ce influențează traficul ilicit. Dar în cazul contrabandei cu produse din tutun pe scară largă și a contrabandei “de tranzit” cu tutun, diferența de preț nu joacă un rol semnificativ. De exemplu, în țările scandinave, unde taxele și prețurile la țigarete sunt mari, contrabanda cu tutun este un fenomen rar.³

Vânzările scutite de taxe: prezența unor cantități mari de tutun neimpozitate în comerțul internațional creează oportunități pentru contrabandă.

Insuficiența resurselor: Cele mai multe țări nu direcționează resursele necesare pentru a consolida controlul fiscal asupra tutunului, atâta timp cât acesta nu apare ca problemă serioasă de contrabandă. Este dificil de a distruge rețelele de contrabandă, dar este mult mai ușor de a lua măsuri pentru a preveni apariția acestor rețele.

Supravegherea slabă și pedepse moi: de obicei, contrabanda înflorește în țările unde persistă o atitudine tolerantă față de traficul ilicit. În plus, în multe țări comerțul ilicit cu produse din tutun nu este considerat a fi o infracțiune gravă și pedeapsa pentru acesta este mult mai slabă decât pentru contrabanda de droguri și arme de foc. Contrabanda cu tutun îi atrage pe mulți, deoarece are un potențial imens de câștig, cu o șansă mică de a fi prinși, amendați și/sau închiși.

¹ Departamentul de Justiție, Canada, “Guvernul Canadei anunță măsuri legale împotriva companiilor de tutun”, Comunicat de presă, 13 august 2003. http://canada.justice.gc.ca/en/news/nr/2003/doc_30962.html

² Pentru detalii vezi www.public-integrity.org/story_01_05_2300.htm și Meg Richards “Procesul tutunului din Ecu-ador”. Associated press, 6 iunie 2000.

³ Jamie Dovard, “Contrabanda și comerțul cu produse din tutun în Uniunea Europeană”: raport, Londra, decembrie, 1999.

Insuficiența unei cooperări eficiente internaționale: în timp ce au fost elaborate acorduri internaționale și alte mecanisme pentru a reduce contrabanda de produse farmaceutice, droguri și arme de foc, nu a fost întreprinse măsuri robuste pentru a reduce contrabanda cu țigarete. Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului oferă propuneri utile privind combaterea contrabandei.⁴

La nivel mondial, majoritatea statelor care au aderat la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, încheiată la Geneva la 21 mai 2003, au adoptat acte normative menite să asigure eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, reieșind din consecințele grave ale acestui fenomen asupra sănătății publice și economiei.

Republica Moldova, a ratificat Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului la 11 mai 2007.⁵

Drept urmare, în vederea realizării angajamentelor asumate, inclusiv în scopul eliminării comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, la 14 decembrie 2007, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr.278/2007 cu privire la tutun și la articolele din tutun (*în vigoare de la 07 martie 2008*).⁶ Anterior, unele aspecte la acest compartiment erau reflectate în Legea nr.386/2001 cu privire la tutun și la produsele din tutun.

La 27 iunie 2014, la Bruxelles, a fost semnat Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte.

În conformitate cu prevederile art.197 lit.(e) din Acordul de Asociere, părțile au convenit să își consolideze cooperarea în domeniul vamal pentru a asigura punerea în aplicare a obiectivelor astfel încât să promoveze facilitarea comerțului, asigurând totodată un control eficient, securitate și prevenirea fraudei. În acest scop, părțile vor utiliza ca instrument de referință, după caz, orientările practice ale Comisiei Europene din 2007 din domeniul vamal. Pentru a garanta respectarea dispozițiilor menționate, părțile cooperează pentru prevenirea și combaterea traficului transfrontalier ilegal de mărfuri, inclusiv de produse pe bază de tutun.

Potrivit Studiului „Evaluarea amenințării reprezentate de infrafracțiunile de proprietate intelectuală”, realizat în anul 2019 de Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală în parteneriat cu EUROPOL, numărul produselor din tutun contrafăcute detectate, în special al țigaretelor, a scăzut timp de 4 ani la rând. Cu toate acestea, în 2017 țigaretetele erau încă pe locul al treilea pe lista mărfurilor contrafăcute detectate cel mai frecvent. Deși numărul cazurilor de detectare a țigaretelor contrafăcute importate a scăzut, producția de țigaretete contrafăcute a consemnat o creștere considerabilă în UE în ultimii ani. Aceste fabrici ilicite sunt din ce în ce mai sofisticate și mai moderne, fiind capabile să producă până la 2 milioane de țigaretete pe zi. Se pare că activitatea intensă de asigurare a aplicării legii în țările din Europa de Est a determinat diversificarea amplasamentelor de producție ilicită a produselor din tutun pe teritoriul UE. Deși

⁴ <https://fctc.who.int/who-fctc/overview> (accesat 15.12.2023)

⁵ A se vedea Legea nr.124/2007 pentru ratificarea Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului

⁶ A se vedea Legea nr.278/2007 cu privire la tutun și la articolele din tutun

majoritatea țigaretelor contrafăcute se vând în continuare pe stradă, s-a înregistrat o creștere a comerțului online și a livrărilor în pachete mici.⁷

Contrabanda cu țigaretete, inclusiv cu produse contrafăcute este evaluată, în prezent, ca fiind unul dintre cele mai serioase riscuri la adresa securității la frontiere, cauzând pierderi de milioane de euro pentru bugetele statelor membre ale UE. Conform estimărilor Oficiului European de Luptă Antifraudă, comerțul ilicit cu tutun „costă” Uniunea Europeană mai mult de 10 miliarde euro, anual.⁸

În cadrul aceste analize va fi examinat cadrul normativ al Republicii Moldova pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv contrabanda, producerea ilicită și contrafacerea, în special prin prisma eliminării factorilor ce contribuie la contrabandă și anume: Supravegherea slabă și pedepse moi; Vânzările scutite de taxe; și Punctele slabe în sistemele de trasabilitate.

1. Analiza actelor normative privind eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe

În temeiul art. VII alin. (3) al Legii nr.124/2015 privind modificarea și completarea unor acte legislative, Legea nr.278/2007 cu privire la tutun și la articolele din tutun a fost republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.185-189, art.449, fiind renumerotate elementele structurale, inclusiv fiind modificată și denumirea actului normativ.

Totodată, se constată că începând cu 07 martie 2008 și până în prezent, Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului a fost modificată și completată de Parlament prin 24 acte normative, totodată fiind adoptate și alte acte normative secundare incidente domeniului dat.

În continuare, vom relata principalele modificări și completări operate la Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului și alte acte normative care au drept scop eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe pe teritoriul Republicii Moldova.

Prin Legea nr.124/2015 privind modificarea și completarea unor acte legislative, pentru reglementarea unor aspecte referitoare la *trasabilitatea produselor din tutun*, Legea nr.278/2007 cu privire la tutun și la articolele din tutun a fost completată cu art.17², potrivit căruia, toate pachetele unitare de produse din tutun se marchează, prin metoda și în locul stabilit de producător, prin indicarea numărului de serie al lotului sau a echivalentului acestuia, astfel asigurându-se posibilitatea identificării locului și a datei fabricării; se marchează, prin metoda și în locul stabilit de producător, cu mențiunea „*Destinat comercializării pe teritoriul ...*”, cu specificarea denumirii țării pe teritoriul căreia urmează a fi comercializat produsul din tutun. Pentru produsele din tutun comercializate pe teritoriul Republicii Moldova, pe pachetul unitar se va aplica mențiunea „*Destinat comercializării pe teritoriul Republicii Moldova*”. Informația menționată trebuie să fie accesibilă consumatorilor și organelor de control în scopul identificării produselor din tutun și monitorizării circulației lor.

⁷https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2019_IP_Crime_Threat_Assessment_Report/2019_IP_Crime_Threat_Assessment_Report_Exec_Sum_EN_RO.pdf

⁸ <https://www.bursa.ro/supliment-tabac-comertul-ilicit-cu-tutun-costa-ue-pest-10-miliarde-euro-anual-20451156>

După republicare, prevederile art.17² din Legea nr.278/2007 cu privire la tutun și la articolele din tutun au fost introduse la art.20 din Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului, fără careva modificări.

Astfel, normele menționate referitoare la trasabilitate au intrat în vigoare la 01 ianuarie 2018.⁹

Totodată, în conformitate cu art. I pct.6) din Legea nr.142/2021 pentru modificarea unor acte normative, art.20 alin.(1) din Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului a fost completat cu noi prevederi, potrivit cărora, dacă pachetele unitare de produse din tutun sunt destinate plasării și vânzării în magazinele, barurile și restaurantele cu regim duty-free, acestea se marchează, prin metoda și în locul stabilite de producător, și cu mențiunea „Doar pentru vânzări în magazine duty-free”.

La data de 23 septembrie 2022, de către un grup de deputați în Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova a fost înregistrat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (*inițiativa legislativă nr.361 din 23 septembrie 2022*)¹⁰ prin care s-au propus mai multe amendamente la Codul fiscal nr.1163/1997, Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149/2000, Codul vamal nr.95/2021, Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului și alte acte normative.

Potrivit notei informative la proiectul actului normativ menționat, conform informației prezentate de către Serviciul Vamal, scutirile fiscale de care beneficiază *magazinele duty-free* de pe teritoriul Republicii Moldova sunt semnificative. Doar în primele 6 luni ale anului 2022, acestea au întrecut suma de 1 miliard de lei. Respectiv, în anul 2022 mărirea scutirilor fiscale (TVA, taxe vamale și accize) va fi de cel puțin 2 miliarde lei. În perioada pre-pandemică această cifră se apropia de 4 miliarde lei anual. Această practică este o inechitate vizavi de alte puncte comerciale amplasate în regimul fiscal general în Republica Moldova, care plătesc toate taxele și impozitele. Suplimentar, conform unor studii de specialitate, *magazinele duty-free din Moldova devin o sursă semnificativă de contrabandă*¹¹.

Drept urmare, inițiativa legislativă nr.361 din 23 septembrie 2022 a fost votată în prima lectură la 30 septembrie 2022 și în lectura a doua la 03 noiembrie 2022.

Ulterior, la 09 noiembrie 2022, modificările menționate au fost promulgate de președintele Republicii Moldova, iar la 11 noiembrie 2022, Legea nr.302/2022 pentru modificarea unor acte normative a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.349-361, art.669.

Principalele modificări operate la Codul fiscal nr.1163/1997 se referă la eliminarea posibilității de comercializare a mărfurilor, inclusiv a produselor din tutun și produselor conexe în *magazinele duty-free* fără accize și cu scutire de plata T.V.A.

Este important de menționat că, mărfurile supuse accizelor sunt descrise în mod exhaustiv în Anexa nr.1, Capitolul 5, Titlul IV din Codul fiscal nr.1163/1997.

Potrivit reglementărilor menționate din Codul fiscal nr.1163/1997, sunt supuse accizelor următoarele mărfuri:

- țigarete care conțin tutun cu filtru;
- țigarete care conțin tutun fără filtru, ovale cu lungime de până la 70 mm;

⁹ A se vedea art. VII alin. (1) din Legea nr.124/2015 privind modificarea și completarea unor acte legislative

¹⁰ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/6193/language/ro-RO/Default.aspx>

¹¹ **Mold-street:** Magazinele duty-free din Moldova au devenit una din principalele surse de țigări pentru piața neagră din România. O treime din țigările din duty free ajunse pe piața românească au proveniența Republica Moldova. <https://www.mold-street.com/?go=news&n=14572>

- țigarete care conțin tutun fără filtru cu muștiuc și altele;
- alte țigări de foi, trabucuri și țigarete conținând înlocuitori de tutun;
- tutun pentru fumat, alte tutunuri și înlocuitori de tutun, prelucrate; tutunuri „omogenizate” sau „reconstituite”; extracte și esențe de tutun;
- tutun tăiat fin destinat rulării în țigarete;
- rezerve din tutun pentru dispozitive de încălzire a tutunului.

Astfel, începând cu **04 septembrie 2023** (*data intrării în vigoare a modificărilor operate la Codul fiscal nr.1163/1997*)¹²:

- nu se mai aplică scutirile de T.V.A. la plasarea și comercializarea în magazinele *duty-free* a produselor din tutun și produselor conexe (indicate în Anexa nr.1, Capitolul 5, Titlul IV din Codul fiscal nr.1163/1997);
- nu se mai impozitează la cota zero a T.V.A. produsele din tutun și produsele conexe livrate în magazinele *duty-free*;
- produsele din tutun și produsele conexe destinate pentru comercializare în magazinele *duty free* sunt marcate în mod obligatoriu cu „Timbru de acciză”;
- la plasarea și comercializarea produselor din tutun și produselor conexe în toate magazinele *duty-free* se achită toate accizele prevăzute de legislația fiscală.

Totodată, începând cu **01 ianuarie 2024** (*data intrării în vigoare a noului Cod vamal al Republicii Moldova nr.95/2021*):

- produsele din tutun și produsele conexe nu vor putea fi plasate în regim special de depozitare care cuprinde magazinele *duty-free*;
- nu vor mai fi eliberate licențe pentru activitatea magazinelor *duty-free*;

De asemenea, începând cu 11 noiembrie 2020, *după expirarea termenului de valabilitate a licenței pentru activitatea magazinului duty-free*, inclusiv pentru deservirea corpului diplomatic, *magazinul duty-free se lichidează și, se interzice*:

- plasarea mărfurilor, inclusiv a produselor din tutun și produselor conexe în destinația vamală *magazin duty-free*;
- comercializarea mărfurilor, inclusiv a produselor din tutun și produselor conexe în destinația vamală *magazin duty-free*.

Suplimentar, prin Legea nr.61/2022 pentru aderarea Republicii Moldova la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, Republica Moldova a aderat la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, adoptat la Seul la 12 noiembrie 2012.

Potrivit art.2 și 3 din Legea nr.61/2022, Guvernul va întreprinde măsurile necesare pentru realizarea prevederilor protocolului menționat. Republica Moldova declară că prevederile protocolului se aplică pe întreg teritoriul Republicii Moldova, în cadrul hotarelor recunoscute la nivel internațional. Până la restabilirea deplină a integrității sale teritoriale, Republica Moldova va

¹² A se vedea art. I și XIII alin.(1) din Legea nr.302/2022 pentru modificarea unor acte normative

colabora cu statele vecine și cu partenerii externi pentru a asigura implementarea protocolului menționat.

Astfel, în vederea realizării angajamentelor asumate de Republica Moldova prin aderarea la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, au fost modificate unele acte normative incidente după cum urmează.

Prin Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative, art.2 Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului a fost completată cu următoarele noțiuni: „**comerț ilicit cu produse din tutun** – practică sau conduită interzisă prin lege care se referă la producere, expediere, primire, deținere, distribuire, vânzare sau achiziționare a produselor din tutun, inclusiv practică sau conduită menită să înlesnească o astfel de activitate; „**echipamente de fabricare și orice parte a acestora**” (în continuare – *echipamente de fabricare*) – instalații concepute sau adaptate pentru a fi utilizate exclusiv la fabricarea produselor din tutun și care fac parte integrantă din procesul de prelucrare/fabricare; „**lanț de aprovizionare**” – sistem de activități care include fabricarea produselor din tutun și a echipamentelor de fabricare, precum și importul sau exportul produselor din tutun și al echipamentelor de fabricare și care poate fi extins, dacă este cazul, pentru a include una sau mai multe dintre următoarele activități: a) cultivarea tutunului, cu excepția cultivatorilor, fermierilor și producătorilor tradiționali pe scară mică; b) transportul cantităților comerciale de produse din tutun sau al echipamentelor de fabricare; c) comerțul cu ridicata, depozitarea sau distribuirea tutunului și a produselor din tutun ori a echipamentelor de fabricare și a oricărei părți a acestora; „**livrare controlată**” – tehnică de a permite ieșirea de pe teritoriu, tranzitarea teritoriului sau intrarea pe teritoriul aparținând unuia sau mai multor state a unor transporturi ilicite sau suspecte, cu știința și sub supravegherea autorităților competente ale statelor respective, în vederea investigării unei infracțiuni și a identificării persoanelor implicate în săvârșirea infracțiunii.

Respectiv, se constată că, prin Legea nr.25/2023 a fost modificat și articolul 32 din Legea nr.278/2007 privind controlul tutunului care stabilește regulile de licențiere a activităților în industria tutunului.

Astfel, începând cu **01 iulie 2023**¹³:

sunt supuse licențierii următoarele activități din industria tutunului:

- importul/exportul produselor din tutun;
- importul/exportul produselor conexe;
- importul și/sau prelucrarea industrială a tutunului nefermentat;
- importul și/sau prelucrarea industrială a tutunului fermentat;
- fabricarea produselor din tutun și/sau a produselor conexe;
- comercializarea angro a produselor din tutun și/sau a produselor conexe, precum și a tutunului nefermentat și/sau fermentat.

în licența de export, similar ca și în cazul licenței de import, se va indica în mod obligatoriu **tipul concret al produselor conexe pentru care se autorizează exportul (marca);**

¹³ A se vedea art. I pct. 10 și art. VI alin. (1) lit. b) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative

fabricarea produselor conexe urmează a fi realizată în strictă conformitate cu prevederile art.8 alin.(2) din Legea nr.278/2007, potrivit căroră, produsele din tutun sunt fabricate de către agenții economici care dispun de bază tehnico-materială cu complexul integral de procese tehnologice, de utilaj și mijloace de control al calității producției finite, precum și de personal și specialiști cu o calificare corespunzătoare în domeniu;

pentru obținerea/prelungirea licenței, solicitantul, în momentul depunerii cererii urmează să anexeze în mod obligatoriu *lista produselor conexe supuse comercializării*, prevederi care anterior erau obligatorii doar pentru produsele din tutun.

Suplimentar, începând cu **01 ianuarie 2024**¹⁴, toți agenții economici implicați în lanțul de aprovizionare cu tutun, produse din tutun și echipamente de fabricare sunt obligați:

să desfășoare procesul de diligență (procesul de documentare sau investigare a unei companii înainte de efectuarea unei tranzacții, achiziții a produselor din tutun, a produselor conexe, a echipamentelor de fabricare și a oricărei părți a acestora) înainte de inițierea unei relații de afaceri și pe parcursul acesteia;

să monitorizeze vânzările către clienții lor pentru a se asigura că respectivele cantități sunt proporționale cu cererea de astfel de produse pe piața pe care se intenționează vânzarea sau utilizarea acestora;

să înștiințeze autoritățile competente despre încălcarea obligațiilor ce decurg din Legea nr.278/2007.

Complementar, începând cu **01 ianuarie 2025**¹⁵:

- **pe pachetele unitare și ambalajul exterior al produselor din tutun care urmează a fi fabricate sau importate pe piața Republicii Moldova, urmează să fie imprimare**, prin metoda și în locul stabilite de producător, **marcaje** în funcție de tipul de ambalaj, conform prevederilor documentelor normativ-tehnice aprobate de Guvern;
- **pe toate pachetele unitare și ambalajul exterior al produselor din tutun și produselor conexe se indică adresa producătorului și a importatorului;**
- **nu se va admite plasarea numerelor de telefon, a paginilor web și adreselor electronice ale producătorului și ale importatorului pe exteriorul pachetelor unitare și pe ambalajul exterior.**

Începând cu **21 martie 2026**¹⁶:

agenții economici care dețin echipamente de fabricare a produselor din tutun, odată cu primirea licenței ce permite desfășurarea activităților din industria tutunului, sunt supuși înregistrării obligatorii în Registrul de stat al echipamentelor de fabricare a produselor din tutun;

controlul asupra echipamentelor de fabricare a produselor din tutun se va efectua prin sistemul de evidență computerizată, cu înregistrarea datelor în Registrul de stat al echipamentelor de fabricare a produselor din tutun;

Registrul de stat al echipamentelor de fabricare a produselor din tutun va fi ținut de către **autoritatea națională pentru gestionarea sistemului de trasabilitate care va fi desemnată de Guvern.**

¹⁴ A se vedea art. I pct. 7 (partea ce completează legea cu articolul 20¹) și art. VI alin. (1) lit. c) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative

¹⁵ A se vedea art. I pct. 6 și art. VI alin. (1) lit. d) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative

¹⁶ A se vedea art. I pct. 2 și art. VI alin. (1) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr.92, art.136

Adițional, în vederea eliminării comerțului ilicit de produse din tutun și/sau produse conexe, Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 a fost completat cu o nouă componentă de infracțiune „Fabricarea, punerea în circulație și utilizarea timbrelor de accize false”.

Astfel, începând cu **21 martie 2026**¹⁷, în conformitate cu prevederile art.250² din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, pentru fabricarea în scopul punerii în circulație, punerea în circulație sau utilizarea timbrelor de accize false, persoana fizică va fi pasibilă de răspundere penală cu amendă în mărime *de la 550 la 1050 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 3 ani*, iar în privința persoanei juridice vor putea fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – amendă în mărime *de la 2000 la 4000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate*.

În cazul în care acțiunile enunțate mai sus vor fi săvârșite de un funcționar ori alt salariat în exercițiul funcțiunii; de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală; sau în proporții deosebit de mari, persoana fizică va fi pasibilă de răspundere penală cu *închisoare de la 3 la 6 ani*, iar în privința persoanei juridice vor putea fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – amendă în mărime *de la 2500 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate*.

Potrivit clauzei de armonizare a actului normativ menționat, Legea nr.25/2023 transpune art.2 alin.(2), (14), (19), (20), (27) și (41), art.9 alin.(1), art.10 alin.(1) lit. c), art.19 și art.20 alin.(2) și (3) din Directiva 2014/40/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe și de abrogare a Directivei 2001/37/CE (text cu relevanță pentru SEE), astfel cum a fost modificată ultima oară prin Directiva delegată 2014/109/UE a Comisiei din 10 octombrie 2014.

Subsidiar, în vederea consolidării eforturilor instituționale orientate spre *eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe* în conformitate cu pct.37 și 39 – 43, Capitolul 28. *Protecția consumatorilor și a sănătății* din Planul de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.829/2023, urmează a fi realizate următoarele acțiuni prioritare:

Nr.	Acțiunea	Indicator de performanță	Termen de implementare	Instituția responsabilă
1.	Proiect de hotărâre a Guvernului pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.1065/2016 pentru aprobarea regulamentelor sanitare privind produsele din tutun și produsele conexe, dispozitivele și accesoriile de utilizare, reîncărcare sau încălzire a acestora	Hotărâre a Guvernului aprobată	Ianuarie 2024	Ministerul Sănătății

¹⁷ A se vedea art. IV și art. VI alin. (1) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2023, nr.92, art.136

2.	Proiect de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Standardelor tehnice pentru mecanismul de reumplere al țigaretelor electronice	Hotărâre a Guvernului aprobată	Septembrie 2024	Ministerul Sănătății Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
3.	Proiect de hotărâre a Guvernului privind aprobarea Regulamentului tehnic pentru instituirea și operarea unui sistem de trasabilitate pentru produsele din tutun	Hotărâre a Guvernului aprobată	Decembrie 2024	Ministerul Finanțelor Ministerul Sănătății
4.	Proiect de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind elementele principale ale contractelor de stocare de date care urmează să fie încheiate ca parte a unui sistem de trasabilitate pentru produsele din tutun	Hotărâre a Guvernului aprobată	Iunie 2025	Ministerul Finanțelor Ministerul Sănătății
5.	Proiect de hotărâre a Guvernului privind aprobarea Regulamentului privind standardele tehnice pentru elementele de securitate aplicate produselor din tutun	Hotărâre a Guvernului aprobată	Iunie 2025	Ministerul Finanțelor Ministerul Sănătății
6.	Instituirea Sistemului informațional privind raportarea și analiza datelor referitoare la produsele din tutun	Sistem informațional funcțional	Noiembrie 2027	Ministerul Sănătății

Este evident că eforturile autorităților din Republica Moldova din ultima perioadă sunt concentrate în mod direct spre eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, acest fapt fiind evidențiat de ultimele modificări ale Legii nr.278/2007 privind controlul tutunului și ale altor acte normative.

Cu toate acestea, pentru a-și atinge obiectivele propuse este foarte important ca statul să asigure implementarea unor măsuri suplimentare pentru controlul executării actelor normative din domeniul controlului tutunului și a acțiunilor prevăzute în acest sens în documentele de politici publice.

2. Evoluția răspunderii penale pentru contrabanda cu produse din tutun și produse conexe

La data de 18 aprilie 2002, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (*în vigoare începând cu 12 iunie 2003*), iar prin Legea nr.1160/2002 privind punerea în aplicare a Codului penal al Republicii Moldova a fost abrogat Codul penal aprobat prin Legea R.S.S. Moldovenești din 24 martie 1961.¹⁸

Drept urmare, începând cu 12 iunie 2003, în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, pentru trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții mari, eludând-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, *persoana fizică* era pasibilă de răspundere penală cu amendă în mărime de la 150 la 300 unități convenționale (de la 3000 la 6000 lei) sau cu închisoare de până la 2 ani, iar în privința *persoanei juridice* puteau fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale (de la 20.000 la 60.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

În cazul în care infracțiunea descrisă mai sus era comisă repetat; de două sau mai multe persoane; de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu; sau în proporții deosebit de mari, conform prevederilor art.248 alin.(5) din Codul penal, în privința *persoanei fizice*, putea fi aplicată sancțiunea penală sub formă de închisoare de la 3 la 10 ani, iar în privința *persoanei juridice* puteau fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – amendă în mărime de la 5000 la 10.000 unități convenționale (de la 100.000 la 200.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.

Totodată, prin Legea nr.184/2006 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 a fost completat cu o sancțiune nouă „munca neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore”¹⁹ care putea fi aplicată în privința persoanei fizice începând cu 11 august 2006.

Este important de menționat că potrivit prevederilor art.64 alin.(2) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (*în vigoare până la 24.05.2009*), unitatea convențională de amendă era egală cu 20 de lei.

În conformitate cu prevederile art.126 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (*în vigoare până la 07 februarie 2008*) reprezentau proporții deosebit de mari – valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășea 500 unități convenționale de amendă, iar proporțiile deosebit de mari – valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășea 1500 unități convenționale de amendă.

¹⁸ A se vedea art. 2 lit. a) din Legea nr.1160/2002 privind punerea în aplicare a Codului penal al Republicii Moldova

¹⁹ A se vedea art. I, pct. 45 din Legea nr.184/2006 pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Astfel, se constată că în perioada 12 iunie 2003 – 07 februarie 2008, în cazul *trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții mari*, pentru calificarea faptelor menționate în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 era necesar ca valoarea bunurilor să fie **mai mare de 10.000 lei**, iar pentru calificarea acțiunilor conform normelor art.248 alin.(5) lit. d) din același cod (*trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții deosebit de mari*), era necesar ca valoarea produselor din tutun și/sau produselor conexe să fie **mai mare de 30.000 lei**.

Ulterior, prin Legea nr.292/2007 privind modificarea și completarea unor acte legislative a fost modificat art.126 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002.

Respectiv, potrivit noilor modificări care au intrat în vigoare la 08 februarie 2008, reprezentau proporții deosebit de mari – *valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășea 2500 unități convenționale de amendă*, iar proporțiile deosebit de mari – *valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală care, la momentul săvârșirii infracțiunii, depășea 5000 unități convenționale de amendă*.

Drept urmare, în perioada 08 februarie 2008 – 24 mai 2009, în cazul *trecerii peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții mari*, pentru calificarea faptelor menționate în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 era necesar ca valoarea bunurilor să fie **mai mare de 50.000 lei**, iar pentru calificarea acțiunilor conform normelor art.248 alin.(5) lit. d) din același cod (*trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții deosebit de mari*), era necesar ca valoarea produselor din tutun și/sau produselor conexe să fie **mai mare de 100.000 lei**.

Suplimentar, se relevă că prin Legea nr.277/2007 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova a fost exclusă răspunderea penală pentru **trecerea repetată peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții mari** (în vigoare de la 24 mai 2009).²⁰

La data de 14 aprilie 2009, Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 a fost republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.72-74, art.195 (în vigoare din 24 mai 2009).

Astfel, începând cu 24 mai 2009, în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, pentru trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a produselor din tutun și/sau produselor conexe în proporții mari, eludând-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, *persoana fizică* era pasibilă de răspundere penală cu amendă în mărime de la 150 la 300 unități convenționale (de la 3000 la 6000 lei) sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 2 ani, iar în privința *persoanei juridice* puteau fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale (de la 20.000 la 60.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

²⁰ A se vedea art. I, pct. 121 din Legea nr.277/2008 pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova

În cazul în care infracțiunea descrisă mai sus era comisă de două sau mai multe persoane; de o persoană cu funcție de răspundere, cu folosirea situației de serviciu; sau în proporții deosebit de mari, conform prevederilor art.248 alin.(5) din Codul penal, în privința *persoanei fizice*, putea fi aplicată sancțiunea penală sub formă de *închisoare de la 3 la 10 ani*, iar în privința *persoanei juridice* puteau fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – *amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale (de la 100.000 la 200.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii*.

Ulterior, prin Legea nr.207/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, s-a stabilit ca *unitatea convențională de amendă să fie egală cu 50 lei*, fiind majorate și sancțiunile pentru infracțiunile prevăzute la art.248 (*contrabanda*) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002.

Astfel, începând cu 07 noiembrie 2016, pentru comiterea infracțiunii de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe în proporții mari, în privința persoanei fizice putea fi aplicată sancțiunea penală *amendă de la 500 la 650 unități convenționale (de la 25.000 la 32.500 lei)* sau *cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau închisoare de până la 2 ani*, iar în privința persoanei juridice – *amendă de la 2000 la 4000 unități convenționale (de la 100.000 la 200.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate*.

De asemenea, prin același act normativ au fost reglementate noi reguli de stabilire a „*proporțiilor mari*” și „*deosebit de mari*”, prevederi aplicabile și în cazul infracțiunilor de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe.

Respectiv, conform prevederilor art.126 alin.(1) și (1¹) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 (*în vigoare de la 07 noiembrie 2016*) se considerau *proporții mari* valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală *care depășeau 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate*, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, iar *proporțiile deosebit de mari* reprezentau valoarea bunurilor trecute peste frontiera vamală *care depășeau 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate*, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

Prin Hotărârea Guvernului nr.879/2015 cu privire la aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2016, Guvernul a aprobat **cuantumul salariului mediu lunar pe economie**, prognozat pentru **anul 2016**, în mărime de **5050 lei**, pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

Drept urmare, se constată că, în anul 2016 (*începând cu 07 noiembrie*) pentru calificarea în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 a contrabandei cu produse din tutun și/sau produse conexe era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 101.000 lei, iar în cazul infracțiunii prevăzute la art.248 alin.(5) lit. d) din același cod (*contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe în proporții deosebit de mari*) era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 202.000 lei.

Modificările operate la art.126 alin.(1) și (1¹) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 prin Legea nr.207/2016 au fost aplicate de la 07 noiembrie 2016 până la 16 august 2018.²¹

Reieșind din faptul că Guvernul aprobă anual cuantumul salariului mediu lunar pe economie, se relevă următoarele:

- în **anul 2017**, în vederea tragerii la răspundere penală pentru comiterea infracțiunii de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe în proporții mari, era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 112.000 lei, iar în cazul contrabandei în proporții deosebit de mari – mai mult de 224.000 lei.²²
- în **anul 2018** (de la 01 ianuarie până la 16 august)²³, în vederea tragerii la răspundere penală pentru comiterea infracțiunii de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe în proporții mari, era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 123.000 lei, iar în cazul contrabandei în proporții deosebit de mari – mai mult de 246.000 lei.²⁴

Ulterior, la 24 iulie 2018, de către un grup de deputați, în Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova a fost înregistrat proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018*).²⁵

Astfel, potrivit proiectului de lege menționat, autorii au propus ca contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe să fie pasibilă de răspundere penală în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, doar în cazul în care valoarea mărfurilor/produselor din tutun și/sau produselor conexe va depăși 100 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei.

Prin aceeași inițiativă legislativă, autorii au propus ca sancțiunea amenzii pentru persoana fizică *de la 500 la 650 unități convenționale (de la 25.000 la 32.500 lei)* prevăzută la acel moment la articolul art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 să fie stabilită *de la 1500 la 2000 unități convenționale (de la 75.000 la 100.000 lei)*.

Potrivit notei informative la proiectul actului normativ precizat, majorarea valorilor mărfurilor/produselor care fac obiectul infracțiunilor prevăzute la art.248 alin.(1) și (5) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 **de la 20 salarii medii pe economie la 100 salarii medii pe economie** prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei a fost necesară pentru sporirea drepturilor de import.²⁶

Suplimentar, autorii proiectului de lege au propus ca în dispoziția alin.(5) al aceluiași articol, lit. d) să fie expusă în următoarea redacție: „d) în valoarea sumei drepturilor de import care *depășește 200 de salarii medii lunare pe economie* prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei,”.

La ședința Guvernului din 25 iulie 2018²⁷, Guvernul a aprobat Avizul la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative (*inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018*)²⁸, iar careva

²¹ A se vedea art. IV. pct.14 din Legea nr. 179/2018 pentru modificarea unor acte legislative

²² A se vedea Hotărârea Guvernului nr.1233/2016 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2017

²³ A se vedea art. IV. pct.14 din Legea nr. 179/2018 pentru modificarea unor acte legislative

²⁴ A se vedea Hotărârea Guvernului nr.54/2018 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018

²⁵ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/4328/language/ro-RO/Default.aspx>

²⁶ A se vedea nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018*).

²⁷ <https://gov.md/ro/content/sedinta-guvernului-din-25-iulie-2018-ora-1100>

²⁸ https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr31_1_1.pdf

obiecții și/sau recomandări referitoare la modificarea art.248 din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 nu au fost înaintate.

De asemenea, inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018 a fost examinată și susținută de următoarele comisii parlamentare: Comisia economie, buget și finanțe; Comisia juridică, numiri și imunități; Comisia securitate națională, apărare și ordine publică; Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media; Comisia protecție socială, sănătate și familie.

Suplimentar, **prin avizul Direcției generale juridice a Parlamentului**, DJ-8 nr.330 din 24 iulie 2018 la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018*), **s-a obiectat asupra faptului că majorarea considerabilă a valorilor bunurilor, trecerea ilegală a căroră peste frontiera vamală a Republicii Moldova ar urma să constituie infracțiune, de la 20 salarii medii lunare pe economie la 100 de salarii medii lunare pe economie este inechitabilă, în situația în care, acțiunea persoanei de a trece frontiera vamală a Republicii Moldova eludând controlul vamal al bunurilor în valoare de 600.000 lei va fi sancționată contravențională cu amendă în valoare maximă de 4500 lei.**

Totodată, Direcția generală juridică a Parlamentului, în avizul menționat a indicat asupra necesității respectării prevederilor obligatorii de la art.35 alin.(1) și (6) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative potrivit cărora, expertiza anticorupție este obligatorie pentru toate proiectele actelor normative, inclusiv pentru proiectele actelor normative elaborate de deputații în Parlament. După recepționarea raportului de expertiză anticorupție, autorul proiectului completează nota informativă la proiect cu informația privind constatările acestei expertize și, după caz, include în sinteză obiecțiile și propunerile Centrului Național Anticorupție.

Subsidiar, s-a relevat asupra obligativității efectuării expertizei anticorupție la *inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018* anterior înaintării proiectului de lege în Parlament.

Cu toate acestea, fiind consultată pagina web oficială a Parlamentului (www.parlament.md), se constată că **inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018 nu a fost supusă expertizei anticorupție.**

Este important de evidențiat că **inițiativa legislativă nr.283 din 24 iulie 2018 a fost examinată și votată într-un termen record de 3 zile calendaristice calculate din momentul înregistrării proiectului actului normativ în Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova, în prima lectură la 24 iulie 2018 și în lectura a doua la 26 iulie 2018.**

Ulterior, la 13 august 2018, modificările menționate au fost promulgate de **președintele Republicii Moldova.**

Complementar, la 17 august 2018, Legea nr.179/2018 a fost publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, astfel, noile modificări intrând în vigoare odată cu publicarea acestora.²⁹

În conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.54/2018 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2018, Guvernul a aprobat **cuantumul salariului mediu lunar pe economie**, prognozat pentru **anul 2018**, în mărime de **6150 lei**, pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

Reieșind din normele de drept enunțate supra, se constată că, de la 17 august și până la 31 decembrie 2018, pentru calificarea în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal

²⁹ A se vedea art. XII. alin. (1) din Legea nr. 179/2018 pentru modificarea unor acte legislative

al Republicii Moldova nr.985/2002 a contrabandei cu produse din tutun și/sau produse conexe era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 615.000 lei, iar în cazul infracțiunii prevăzute la art.248 alin.(5) lit. d) din același cod (*contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe în proporții deosebit de mari*) era necesar ca valoarea mărfurilor/produselor menționate să depășească cumulativ suma de 123.0000 lei.

Cu titlu de comparație, până la intrarea în vigoare a acestor modificări, *de la 01 ianuarie până la 16 august 2018*, pentru tragerea la răspundere penală a persoanei fizice și/sau juridice în conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 era suficient ca produsele din tutun și/sau produsele conexe care fac obiectul infracțiunii menționate să depășească 20 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei, ceea ce reprezenta echivalentul a mai mult de 123.000 lei.

La 01 decembrie 2020, în Secretariatul Parlamentului a fost înregistrat proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative nr.476, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Guvern (*în continuare – inițiativa legislativă nr.476 din 01 decembrie 2020*).³⁰

Potrivit proiectului actului normativ menționat, autorul a propus unele modificări la art.248 din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, inclusiv completarea acestuia cu un nou articol „248¹. *Contrabanda cu mărfuri accizate*”.

Potrivit *notei informative la inițiativa legislativă nr.476 din 01 decembrie 2020*, întru consolidarea capacității în lupta cu contrabanda și promovarea instrumentelor de descurajare a politicilor și măsurilor de contracarare a schemelor de contrabandă, se intenționează reducerea pragurilor legale pentru calificare ca infracțiune penală a contrabandei, precum și majorarea amenzilor administrative pentru astfel de încălcări. Ultimele modificări asupra prevederilor articolelor 248 și 249 din Codul penal au fost operate prin Legea nr.179/2018 privind îmbunătățirea climatului investițional, în vigoare din 17 august 2018. **Modificările aprobate anterior au dus la majorarea cuantumului proporțiilor minime pentru ca fapta să constituie infracțiune de contrabandă** de la 20 salarii medii prognozate pe economie la 100 salarii medii prognozate pe economie. **În urma acestor modificări a scăzut capacitățile de prevenire a faptelor de contrabandă prin atragerea la răspundere.** De menționat că **odată cu majorarea salariului mediu prognozat pe economie, majorare care se operează cel puțin odată pe an, crește semnificativ și cuantumul sumei necesare pentru ca fapta să constituie infracțiune.** În conformitate cu Planul de acțiuni a Guvernului pentru anii 2020-2023 este stipulat ca obiectiv atingerea salariului mediu pe economie în valoare de 11.200 de lei ceea ce ar însemna că valoarea bunurilor pentru a începe urmărire penală într-o cauză penală pe art. 248 alin.(1) ar fi de 1.120.000 lei. În aceste condiții **există riscul creșterii fenomenului de contrabandă datorită sancționării prea blânde pentru astfel de fapte, conform procedurii contravenționale.**

Drept urmare, *inițiativa legislativă nr.476 din 01 decembrie 2020* a fost examinată și aprobată de Parlament în prima lectură la 03 decembrie 2020 și în lectura a doua la 16 decembrie 2020.

Noile modificări la Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 au intrat în vigoare la 01 ianuarie 2021.³¹

³⁰ <https://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactenormative/tabid/61/LegislativId/5334/language/ro-RO/Default.aspx>

³¹ A se vedea art.LV alin.(1) din Legea nr.257/2020 cu privire la modificarea unor acte normative

Astfel, începând cu 01 ianuarie 2021, pentru *introducerea pe sau scoaterea de pe teritoriul Republicii Moldova a mărfurilor supuse accizelor*, prin locuri stabilite pentru control vamal, prin tănuire de controlul vamal, prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei, dacă valoarea mărfurilor este mai mare de 4000 de unități convenționale (*mai mare de 200.000 lei*) iar în cazul țigaretelor cu filtru sau fără filtru – *o cantitate mai mare de 60.000 de bucăți, persoana fizică este pasibilă de răspundere penală cu amendă în mărime de la 2500 la 3000 unități convenționale (de la 125.000 la 150.000 lei) sau cu închisoare de până la 3 ani*, iar în privința persoanei juridice pot fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – *amendă în mărime de la 5000 la 6000 unități convenționale (de la 250.000 la 300.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.*

În cazul introducerii pe sau scoaterii de pe teritoriul Republicii Moldova a *mărfurilor supuse accizelor, prin alte locuri decât cele stabilite pentru control vamal*, dacă valoarea acestora este mai mare de 2000 de unități convenționale (*mai mare de 100.000 lei*), iar în cazul țigaretelor cu filtru sau fără filtru – *o cantitate mai mare de 30000 de bucăți*, în conformitate cu prevederile art.248¹ alin.(2) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, persoana fizică este pasibilă de răspundere penală cu *amendă în mărime de la de la 3500 la 4500 (de la 175.000 la 225.000 lei) sau cu închisoare de până la 3 ani*, iar în privința persoanei juridice pot fi aplicate în calitate de sancțiuni penale – *amendă în mărime de la 5500 la 6500 unități convenționale (de la 275.000 la 325.000 lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.*

Potrivit prevederilor art.248¹ alin.(3) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, *înstrăinarea sau punerea în libera circulație fără achitarea drepturilor de import a mărfurilor accizate aflate sub supraveghere vamală*, dacă valoarea acestora este *mai mare de 4000 de unități convenționale (mai mare de 200.000 lei)*, iar în cazul țigaretelor cu filtru sau fără filtru – *o cantitate mai mare de 60000 de bucăți*, se pedepsește cu amendă în mărime de la 4000 la 5000 unități convenționale (*de la 200.000 la 250.000 lei*) sau cu *închisoare de până la 3 ani*, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 6000 la 7000 unități convenționale (*de la 300.000 la 350.000 lei*) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

Acțiunile prevăzute la art.248¹ alin.(1)-(3) din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002, săvârșite de două sau mai multe persoane; săvârșite cu folosirea situației de serviciu; sau dacă valoarea mărfurilor accizate este mai mare de 8000 de unități convenționale (*mai mare de 400.000 lei*), iar în cazul țigaretelor cu filtru sau fără filtru – *o cantitate mai mare de 120000 de bucăți*, se pedepsește cu închisoare de la 4 la 10 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 8000 la 12000 unități convenționale (*de la 400.000 la 600.000 lei*) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

3. Coraportul dintre măsurile realizate de autoritățile publice și sancțiunile penale aplicate persoanelor fizice și juridice în cazurile de contrabandă cu țigarete și alte produse din tutun sau produse conexe

Comerțul ilicit cu produse din tutun reprezintă o problemă globală, care are legături directe cu rețelele de crimă organizată și de terorism. Or, contrabanda cu țigări, inclusiv cu produse contrafăcute, în prezent este evaluată ca fiind unul dintre cele mai serioase riscuri la adresa securității pe segmentul de frontieră moldo-român și moldo-ucrainean, afectând considerabil bugetele Moldovei, Ucrainei și ale statelor-membre ale UE.³²

În majoritatea cazurilor, banii obținuți din contrabanda cu țigarete și alte produse din tutun sau produse conexe sunt folosiți de către exponenții grupărilor criminale pentru finanțarea altor activități infracționale care pot pune în pericol chiar și securitatea națională.

În acest sens, la 01 aprilie 2022, în scopul executării prevederilor Legii nr.308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului și a Hotărârii Parlamentului nr.239/2020 pentru aprobarea Strategiei naționale în domeniu pentru anii 2020 – 2025, Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor a aprobat Raportul național de evaluare a riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului.³³

Astfel, potrivit Raportului menționat, **în perioada 2017-2020, numărul cauzelor penale privind contrabanda cu țigări a înregistrat o scădere continuă, inclusiv a cantității acestora.** Dacă în 2017 au fost intentate 15 cauze penale (cu 13,128 milioane țigări și 13,4 tone de tutun), atunci acest indicator a scăzut la 4 cauze penale în 2018 (cu 13,17 milioane țigări și 400 kg tutun), 1 cauză penală în 2019 (cu 1,5 milioane țigări), iar în 2020 fiind înregistrate 2 cauze penale (cu 2730 kg de tutun pentru narghilea și 1 216 380 de țigarete). Astfel, **în 2018, numărul cauzelor penale a scăzut cu 73%, însă cantitatea de țigări reținute a fost mai mare ca cea din 2017.** Conform datelor statistice (cauze penale și contravenții vamale), în 2019, se constată o scădere a traficului ilicit de țigări (atât a cazurilor cât și a cantității) cu 81% comparativ cu 2017 (2020 – 219 cazuri – 3,2 milioane țigări, 2019 – 59 cazuri – 3,37 milioane țigări, 2017 – 319 cazuri – 17,82 milioane țigări).³⁴

Examinându-se Raportul de activitate pentru **anul 2019**, prezentat de Serviciul Vamal, se constată că în urma acțiunilor de contracarare a traficului ilicit de droguri și de tutun realizate pe parcursul anului 2019, careva cazuri de contrabandă cu țigări și/sau cu produse conexe nu au fost înregistrate.

Potrivit Raportului de activitate pentru **anul 2020**, prezentat de Serviciul Vamal, în vederea realizării măsurilor de contracarare a introducerii ilegale pe teritoriul țării a produselor (prin contrabandă), precum și a comerțului ilicit, pe parcursul anului 2020 funcționarii vamali au participat la 2 operațiuni internaționale:

- „ECLIPSE VI” (în perioada 20.01.2020-24.01.2020) organizată de Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii (SELEC). Scopul operațiunii a constat în prevenirea și combaterea de către organele vamale a traficului ilicit de produse de tutungerie;

³² https://customs.gov.md/api/media/15/06/2023/RILO_articol_romana.pdf

³³ <https://spscb.gov.md/ro/news/raportul-privind-evaluarea-na-tional-a-riscurilor-in-domeniul-sp-l-rii-banilor-i-finan-rii-terorismului>

³⁴ https://spscb.gov.md/storage/posts/RAPORT_NRA.pdf

- „STOP CONTRABANDA II” (în perioada 14.09 – 25.09.2020), de comun cu ANAF, România, în scopul combaterii traficului ilicit cu produse accizabile, țigarete și alte produse din tutun.

În 12 luni ale anului 2020 au fost înregistrate 212 rețineri cu produse din tutun, depistându-se 3.129.381 țigarete și 864 kg tutun pentru narghilea. Pe marginea acestor rețineri, au fost aplicate amenzi în mărime de 438.700 lei, percepându-se 243.125 lei.³⁵

În **anul 2021**, de către Direcția urmărire penală a Serviciului Vamal, în conformitate cu prevederile art.248¹ din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 au fost pornite în total **21 cauze penale pentru contrabandă cu mărfuri accizate**, în cadrul cărora au fost efectuate:

- 37 percheziții în cadrul unei cauze penale de documentare a unui grup criminal organizat implicat în contrabanda cu produse de tutungerie;
- 11 percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. 249 alin.(2) din Codul penal – eschivarea de la achitarea drepturilor de import, în urma cărora au fost ridicate în jur de *400 kg de tutun fin prelucrat*, destinat rulării în țigarete.
- 40 percheziții în cadrul a două cauze penale pornite în baza art. 26, 248¹ alin. (4) lit. c) din Codul penal în urma cărora au fost ridicate *600.000 țigarete*.
- alte acțiuni de urmărire penală reținute și ridicate pe alte două cauze penale 379.600 țigarete.³⁶

În **anul 2022**, de către Direcția urmărire penală a Serviciului Vamal, în conformitate cu prevederile art.248¹ din Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 au fost pornite în total **12 cauze penale pentru contrabandă cu țigări**.

Totodată, în această perioadă, în cadrul cauzelor penale menționate au fost realizate următoarele acțiuni:

- 1 percheziție în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. art. 27, 248¹ alin. (4) lit. a) din Codul penal, fiind ridicate 4554 pachete de țigări (91.080 buc.) marca „Cult Slims” cu timbru de acciză al Republicii Moldova;
- 7 percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. 248¹ alin. (4) lit. a) și c) din Codul penal, fiind ridicate 4872 cutii (2.436.000 pachete, 48.720.000 buc.) de țigări marca „Business Club”, fără timbru de acciză;
- 3 percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. art. 26, 248¹ alin. (4) lit. c) din Codul penal, fiind ridicate: țigarete vrac marca „Dorn”, „Classic”, „Regal” – 492 cutii a câte 3600 țigarete (1.771.200 buc.); țigarete marca „Burn Slims” cu marcă de acciză – 151 cutii a câte 500 pachete (1.510.000 buc); țigarete „Армейские” cu marcă de acciză – 700 pachete (14.000 buc); țigarete marca „Прима” cu inscripția „FOR DUTY FREE ONLY” – 400 pachete (8.000 buc); țigarete marca „Classic” cu inscripția „FOR DUTY FREE ONLY” – 10 pachete (200 buc); țigarete marca „Classic” fără timbru de acciză – 600 pachete (12.000 buc); semifabricate (ambalaj) pentru pachete de țigarete marca „Прима” cu inscripția „FOR DUTY FREE ONLY” – 6 palete, aproximativ 564.000 ambalaje; 159.000 timbre cu inscripția „FOR DUTY FREE ONLY”; semifabricate (ambalaj) pentru pachete de țigarete marca „Regina” – 9 palete jumătate, aproximativ 380.000 ambalaje; 236 rulouri a

³⁵ https://customs.gov.md/api/media/15/02/2021/Raport_SV_anual_final_2020_publicare_compressed.pdf

³⁶ A se vedea Raportul de activitate pentru anul 2021, prezentat de Serviciul Vamal, https://customs.gov.md/api/media/16/03/2022/Raport_PASV_trim_IV_2021.pdf

- câte 3000 m fiecare, pentru filtre de țigări marca „Jim Ling”; 50 rulouri a câte 3000 m fiecare, pentru filtre de țigări marca „Marble”; două linii de producere a țigaretelor;
- 21 de percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. 248¹ alin. (4) lit. a) și c) din Codul penal, fiind ridicate: 232.920 țigarete de diferite mărci, ambalaje pentru producerea țigaretelor marca „Astra” și „Leana”, o linie tehnologică de producere a țigaretelor;
 - 7 percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. 46, 248¹ alin. (4) lit. a), b) și c) din Codul penal, fiind ridicate 690.000 țigarete marca „Ritm”, cu timbru de acciză a Republicii Moldova;
 - 3 percheziții în cadrul unei cauze penale pornită în baza art. 27, 248¹ alin. (4) lit. a) și c) din Codul penal, fiind ridicate 6500 kg de narghilea;
 - controlul vamal a două autocare care se deplasau către Uniunea Europeană, unde au fost depistate 140.000 țigarete marca „Marlboro”, „Kent” și „Winston”, fiind pornită o cauză penală în baza art. art. 27, 248¹ alin. (4) lit. a) din Codul penal;
 - controlul vamal a unui autocar care se deplasa către Uniunea Europeană, unde au fost depistate 84.440 țigarete marca „Marlboro”, „Camel”, „Kent” și „Winston”, fiind pornită o cauză penală în baza art. art. 27, 248¹ alin. (4) lit. a) din Codul penal;
 - controlul vamal a unui mijloc de transport care se deplasa în tranzit către Uniunea Europeană, unde au fost depistate și ridicate 299.996 pachete de țigarete marca „RITM”, „KULT”, „FOCUS”, fiind pornită o cauză penală în baza art. art. 27, 248¹ alin. (4) lit. a) și c) din Codul penal.³⁷

Fiind consultată pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție – <https://www.csj.md>, la capitolul „Baza de date a hotărârilor Plenului Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție” se constată că în perioada **2014 – prezent, Curtea Supremă de Justiție** în calitate de instanță ierarhic superioară **a examinat în total 2 cauze penale în care inculpații erau învinuiți de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe**, fiind menținute, în toate cazurile, sentințele de condamnare adoptate de Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău.

În prima cauză penală, potrivit Deciziei Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 26 noiembrie 2015, pronunțate în dosarul nr.4-1re-213/2015, la 08 mai 2008, A.I., în urma înțelegerii prealabile cu persoane neidentificate de către organul de urmărire penală au trecut prin contrabandă peste frontiera vamală a Republicii Moldova produse de tutungerie în sumă totală de 3.113.696,55 lei. Prin sentința Judecătorei Centru, mun. Chișinău din 14 iunie 2013, A.I. a fost achitat de sub învinuirea comiterii infracțiunii prevăzute de art. 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal, întrucât fapta nu a fost săvârșită de inculpat. Procurorul a declarat apel, solicitând casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care inculpatul să fie condamnat în baza art. 248 alin. (5) lit. b), d) din Cod penal la 5 ani închisoare, cu executare. Potrivit Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 10 martie 2014, apelul procurorului a fost respins ca nefondat, fiind menținută sentința instanței de fond. Prin Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 01 iulie 2014, recursul a fost admis, casată Decizia contestată și dispusă rejudecarea cauzei de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată. Potrivit Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 decembrie 2014, apelul procurorului a fost admis, casată sentința,

³⁷ A se vedea Raportul de activitate pentru anul 2022, prezentat de Serviciul Vamal, https://customs.gov.md/api/media/28/03/2023/Raport_SV_anul_2022_Publicare_Final.pdf

rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre. A.I. a fost condamnat în baza art. 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal la 6 ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip semiînchis. În final, prin Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 26 noiembrie 2015 a fost menținută Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 04 decembrie 2014 prin care A.I. a fost **condamnat** în baza art. 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal **la 6 ani închisoare**, cu executare în penitenciar de tip semiînchis.³⁸

În cea de-a doua cauză penală, potrivit Deciziei Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 06 februarie 2019, pronunțate în dosarul nr.1ra-222/2019, la 18 noiembrie 2008 aproximativ pe la ora 08:00 în postul vamal Sculeni, pe pista de intrare în România s-a prezentat șoferul O.S., conducând camionul de model „Iveco Stralis”. La trecerea frontierei vamale O.S. a depus declarația vamală de export. Conform declarației vamale și a documentelor anexate la ea, SRL „Torgor”, exporta în adresa SRL „Vlad Sebi”, România, 1680 de blocuri pentru construcții din beton ușor cu valoarea în vamă de 1680 euro. În urma efectuării controlului vamal de către inspectorii postului vamal de frontieră Sculeni, România, în interiorul blocurilor de beton au fost depistate 100.200 pachete de țigări, de marca „Regal” fără timbre de accize, valoarea cărora conform raportului de expertiză nr.29 din 14 ianuarie 2010 constituia 130.260 euro ceea ce potrivit cursului oficial al Băncii Naționale data de 18.11.2008, constituia 1706549.29 lei, adică proporții deosebit de mari. Prin sentința Judecătoriei Ungheni din 20 martie 2018, M.U. a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 42 alin. (3), 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa sub formă de 4 ani închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. În baza art. 90 Cod penal, pedeapsa stabilită inculpatului M.U. a fost suspendată condiționat pe un termen de probă de 3 ani, dacă acesta nu va săvârși o nouă infracțiune. De asemenea, prin sentința Judecătoriei Ungheni din 20 martie 2018, fost încetat procesul penal în privința lui R.V. învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361 din Cod penal, în legătură cu expirarea termenului de prescripție de atragere la răspundere penală. Prin Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 septembrie 2018 a fost casată integral sentința Judecătoriei Ungheni din 20 martie 2018, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit ordinii stabilite pentru prima instanță prin care: M.I. a fost recunoscut culpabil în baza art. 42 alin. (3), 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa penală sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. În temeiul art. 90 Cod penal, a fost suspendată condiționat executarea pedepsei cu închisoarea stabilite lui M.I., pe o perioadă de probațiune de 3 (trei) ani. R.V. a fost recunoscut culpabil în baza art. 42 alin. (5), 248 alin. (5) lit. b), d) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa penală sub formă de închisoare pe un termen de 3 (trei) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis. În temeiul art. 90 Cod penal, a fost suspendată condiționat executarea pedepsei cu închisoarea stabilite lui R.V., pe o perioadă de probațiune de 3 (trei) ani. Prin Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 06 februarie 2019 a fost dispusă inadmisibilitatea recursului ordinar declarat de către inculpatul R.V. împotriva Deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 18 septembrie 2018.³⁹

³⁸ https://jurisprudenta.csj.md/search_plen_penal.php?id=896

³⁹ https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=12875

Suplimentar, examinându-se practica judiciară a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău⁴⁰, potrivit informațiilor (hotărârilor) publicate pe pagina web oficială a Curții de Apel Chișinău se constată următoarele:

1. în perioada **2014 – prezent**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a examinat în total **18 cauze penale** în care inculpații erau învinuiți de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe.

2. în anul **2014**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat **4 decizii** în privința a **10 persoane** învinuite de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe (*acțiuni săvârșite în anii 2007, 2012 și 2013*) dintre care:

- condamnate cu închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar – **1 persoană**;⁴¹
- condamnate cu închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei – **7 persoane**;⁴²
- aplicată sancțiunea penală sub formă de amendă – **2 persoane**.⁴³

3. în anul **2015**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat **2 decizii** în privința a **4 persoane** învinuite de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe (*acțiuni săvârșite în anii 2008 – 2011*) dintre care:

- condamnate cu închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar – **3 persoane**;⁴⁴
- condamnate cu închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei – **1 persoană**;⁴⁵

4. în anul **2017**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat *doar o singură decizie potrivit căreia s-a menținut hotărârea instanței de fond prin care, în conformitate cu prevederile Legii nr.210/2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, a fost încetat procesul penal inițiat în privința lui P.C., învinuit de comiterea infracțiunii de contrabandă cu țigarete din tutun (acțiuni săvârșite în anul 2015)*.⁴⁶

5. în anul **2018**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat **5 decizii** în privința a **12 persoane** învinuite de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe (*acțiuni săvârșite în anii 2011, 2016 și 2017*) dintre care:

- condamnate cu închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar – **1 persoană**;⁴⁷
- condamnate cu închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei – **4 persoane**;⁴⁸
- în privința **1 (unei) persoane** a fost aplicată sancțiunea penală sub formă de amendă;⁴⁹
- liberate de răspundere penală cu tragerea la răspundere contravențională, după care liberate de răspundere contravențională în legătură cu expirarea termenului de prescripție – **2 persoane**;⁵⁰
- liberate de răspundere penală – **4 persoane**.⁵¹

⁴⁰ <https://cac.instante.justice.md/ro/court-sentences-page>

⁴¹ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/0c5728d7-559e-e411-8112-005056a5d154

⁴² https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/640dfc0d-ebd5-e311-9df1-005056a5d154

⁴³ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/640dfc0d-ebd5-e311-9df1-005056a5d154

⁴⁴ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/6aa7e9d6-b32b-e511-b888-005056a5d154

⁴⁵ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a50228d6-c02b-e511-b888-005056a5d154

⁴⁶ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/1b071797-041a-e711-80d3-0050568b4ab5

⁴⁷ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a8ad5b9d-9515-e811-80d5-0050568b7027

⁴⁸ A se vedea https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/284ea8f8-45d1-e811-80d6-0050568b7027 și

https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/2afb9d4f-585f-e811-80d5-0050568b7027

⁴⁹ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/08bdbb9f-2246-e911-80d8-0050568b7027

⁵⁰ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/92a572ea-9232-e811-80d5-0050568b7027

⁵¹ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a8ad5b9d-9515-e811-80d5-0050568b7027

6. În anul **2019**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a pronunțat *o singură decizie* în privința a *2 persoane* învinuite de comiterea infracțiunilor de contrabandă cu țigarete (*acțiuni săvârșite în anul 2015*) potrivit căreia, s-a menținut sentința Judecătorei Ungheni din 10 iulie 2019 prin care procesul penal în privința lui V.T. și P.C. în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 27, 248 alin. (5) lit. b), d) din Codul penal, a fost încetat din motiv că fapta comisă nu constituie infracțiune, ci contravenția prevăzută de art. 287 alin. (10) din Codul contravențional. V.T. și P.C., au fost recunoscuți vinovați de comiterea contravenției prevăzute de art. 287 alin. (10) din Codul contravențional, cu liberarea acestora de răspundere contravențională pentru fapta comisă, în legătură cu expirarea termenului de prescripție pentru tragerea la răspundere contravențională.⁵²

7. În anul **2020**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău nu a examinat nici o cauză penală cu referire la contrabanda cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe.

8. În anul **2021**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău a examinat doar o cauză penală în care *2 persoane* erau fost învinuite de contrabandă cu țigarete (*acțiuni săvârșite în anul 2010*) și, respectiv, prin decizia din 05 noiembrie 2021, pronunțată în dosarul nr. 1a-2031/19:⁵³

- T.V. a fost condamnat la închisoare cu executare;
- în privința lui B.N. a fost menținută sentința instanței de fond prin care acesta a fost achitat și liberat de răspundere penală.

9. În anul **2022** și **2023**, Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău nu a examinat nici o cauză penală cu referire la contrabanda cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe.

În atare circumstanțe, din analiza hotărârilor judecătorești enunțate supra se constată că în perioada 2014 – 2023, Curtea de Apel Chișinău și Curtea Supremă de Justiție au examinat pronunțat în total **19 hotărâri judecătorești** în privința a **31 persoane fizice** învinuite de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe, dintre care:

- 6 persoane au fost condamnate cu închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar;
- 12 persoane au fost condamnate cu închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei;
- în privința a 3 persoane a fost aplicată sancțiunea penală sub formă de amendă;
- 9 persoane au fost eliberate de răspundere penală, dintre care 5 au fost eliberate inclusiv și de răspundere contravențională;
- procesul penal în privința unei persoane a fost încetat în conformitate cu prevederile Legii nr.210/2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova;
- în privința persoanelor juridice, careva sancțiuni penale pentru contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe nu au fost aplicate.

Aparent, autoritățile publice din Republica Moldova responsabile de combaterea fenomenului de contrabandă cu țigarete și alte produse din tutun sau produse conexe încearcă să întreprindă toate măsurile posibile pentru contracararea acestui flagel, însă **este foarte important ca acțiunile realizate să fie urmate de aplicarea unor sancțiuni corespunzătoare persoanelor fizice și juridice care încalcă legea**, încercând să obțină profituri din aceste activități infracționale.

⁵² https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/27d6567a-cad0-4347-ab7d-2d7938a76775

⁵³ https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/12dedee8-789e-4d6e-8d93-0263c52d1a5b

4. Mecanismele juridice adoptate de autorități pentru combaterea fenomenului de producere ilicită și contrafacere a țigaretelor și produselor conexe

După cum s-a menționat anterior, prin Legea nr.61/2022, Republica Moldova a aderat la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, adoptat la Seul la 12 noiembrie 2012 (*în continuare – Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun*).

Potrivit prevederilor art. 6 alin. (1) lit. a) și b) din Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, pentru a atinge obiectivele Convenției-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului și cu scopul de a elimina comerțul ilicit cu produse din tutun și echipamente de fabricație, fiecare parte interzice desfășurarea oricăreia dintre următoarele activități de către orice persoană fizică sau juridică, cu excepția cazului în care s-a acordat o autorizație sau o aprobare echivalentă (denumită în continuare „autorizație”) pentru activitatea respectivă sau s-a aplicat un sistem de control de către o autoritate competentă, în conformitate cu legislația națională: *fabricarea produselor din tutun și a echipamentelor de fabricație; importul sau exportul de produse din tutun și echipamentelor de fabricație.*

În conformitate cu normele art.32 alin.(1) din Legea nr.278/2008 privind controlul tutunului, importul/exportul produselor din tutun și/sau al produselor conexe; importul și/sau prelucrarea industrială a tutunului nefermentat și/sau a tutunului fermentat; fabricarea produselor din tutun și/sau a produselor conexe și/sau comercializarea angro a produselor din tutun și/sau a produselor conexe, precum și a tutunului nefermentat și/sau fermentat, se efectuează în bază de licență, eliberată în conformitate cu prevederile Legii nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător.

Din analiza normelor menționate, se constată că, **în Republica Moldova, activitatea de fabricare a echipamentelor de fabricație, importul sau exportul echipamentelor de fabricație nu face parte din lista activităților licențiate din industria tutunului, deși această cerință urmează a fi realizată odată cu aderarea la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun.**

Suplimentar, fiind examinate prevederile art.14 din Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, se constată că fiecare parte trebuie să adopte măsurile legislative și de altă natură necesare pentru a stabili caracterul ilicit în temeiul legislației sale naționale al următoarelor acțiuni:

- *fabricarea, vânzarea cu ridicata, brokerajul, vânzarea, transportul, distribuția, depozitarea, expedierea, importul sau exportul de tutun, produse din tutun sau echipamente de fabricație care contravin dispozițiilor protocolului;*
- *fabricarea, vânzarea cu ridicata, brokerajul, vânzarea, transportul, distribuția, depozitarea, expedierea, importul sau exportul de tutun, produselor din tutun sau echipamentelor de fabricație fără plata taxelor, impozitelor și altor impuneri aplicabile sau fără aplicarea timbrei fiscale, a marcajelor unice de identificare sau a oricăror alte marcaje sau etichete necesare;*

- *orice alte acte de contrabandă sau tentativă de contrabandă* cu tutun, produse din tutun sau *echipamente de fabricație*;
- *orice altă formă de fabricare ilicită de tutun*, produse din tutun sau echipamente de fabricație sau ambalaje pentru tutun ce poartă timbre fiscale, marcaje unice de identificare sau orice alte marcaje necesare sau etichete necesare falsificate;
- vânzarea cu ridicata, brokerajul, vânzarea, *transportul, distribuția, depozitarea, expedierea, importul sau exportul* de tutun fabricat în mod ilicit, produse din tutun ilicite, produse cu timbre fiscale și/sau alte marcaje sau etichete necesare falsificate sau *echipamente de fabricație ilicite*;
- *orice declarație materială falsă, înșelătoare sau incompletă* sau neprezentarea informațiilor solicitate de un funcționar public sau funcționar autorizat în îndeplinirea sarcinilor sale legate de prevenirea, descurajarea, depistarea, investigarea sau eliminarea comerțului ilicit cu tutun, produse din tutun sau echipamente de fabricație;
- *declarații false făcute în formulare oficiale în legătură cu descrierea, cantitatea sau valoarea tutunului, produselor din tutun sau echipamentelor de fabricație* sau cu orice altă informație prevăzută în protocol cu scopul: de a se sustrage de la plata taxelor, impozitelor și altor impuneri aplicabile; sau de a aduce atingere oricăror măsuri de control pentru prevenirea, descurajarea, depistarea, investigarea sau eliminarea comerțului ilicit cu tutun, produse din tutun sau echipamente de fabricație;
- *refuzul de a constitui sau păstra evidențele obligatorii reglementate de Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun sau păstrarea unor evidențe false.*

Prin Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative, în Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 a fost incriminată răspunderea penală pentru:

- **fabricarea** timbrelor de accize false în scopul punerii în circulație;
- **punerea în circulație** a timbrelor de accize false;
- **utilizarea** timbrelor de accize false.

Noile modificări la Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 urmează să intre în vigoare la **21 martie 2026**.⁵⁴

Complementar, în vederea combaterii cazurilor de producere ilicită și contrafacere a țigaretelor și produselor conexe, în conformitate cu prevederile art.VI alin.(2) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative, agenții economici care dețin echipamente de fabricare a produselor din tutun vor prezenta, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare legii (*până la 21 septembrie 2026*)⁵⁵, lista echipamentelor de fabricare a produselor din tutun la Agenția Națională pentru Sănătate Publică pentru a fi supusă înregistrării în Registrul de stat al echipamentelor de fabricare a produselor din tutun.

Deși, pe de o parte, măsurile descrise mai sus nu sunt suficiente pentru eliminarea fenomenului de producere ilicită și contrafacere a țigaretelor și produselor conexe, pe de altă parte, este foarte important că, în ultima perioadă, autoritățile publice din Republica Moldova au conștientizat riscurile acestor fenomene și nu în ultimul rând s-au angajat plenar să aprobe actele normative necesare și să realizeze toate acțiunile ce se impun pentru redresarea situației.

⁵⁴ A se vedea art. IV și art. VI alin. (1) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Monitorul Oficial al RM, 2023, nr.92, art.136

⁵⁵ A se vedea art.VI alin.(1) din Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Monitorul Oficial al RM, 2023, nr.92, art.136

Cu toate acestea, se atestă primele întârzieri ale autorităților administrației publice centrale în implementarea prevederilor Legii nr.212/2023 cu privire la modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală) și Legii nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative, care au menirea de punere în aplicare a Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului. Recent Guvernul a adoptat hotărârea privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (ce vizează politica vamală pentru anul 2024).⁵⁶ Astfel, Guvernul a propus modificarea articolul XVI alineatul (2) al Legii nr.212/2023, prin care se stabilesc derogări de la prevederile art.123 alin.(5¹) din Codul fiscal nr.1163/1997 și de la prevederile art.24 alin.(1¹) din Legea privind controlul tutunului nr.278/2007, până la 1 iulie 2024, pentru a permite importul sau expedierea din antrepozit fiscal a cartușelor pentru țigarete electronice care conțin lichid cu nicotină, inclusiv țigaretel electronice de unică folosință, flacoanele de reumplere care conțin nicotină destinate cartușelor și țigaretelor electronice de la poziția tarifară 2404, produsele din tutun și produsele din plante pentru fumat de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404, fabricate în anul 2024 dar marcate cu timbru de acciz/timbru de consum emis până la 1 ianuarie 2024. De asemenea, se stabilește că cartușele pentru țigarete electronice care conțin lichid cu nicotină, inclusiv țigaretel electronice de unică folosință, flacoanele de reumplere care conțin nicotină destinate cartușelor și țigaretelor electronice de la poziția tarifară 2404, produsele din tutun și produsele din plante pentru fumat de la pozițiile tarifare 240399900 și 2404, precum și cele importate și/sau produse până la data intrării în vigoare a Legii nr.212/2023, pot fi comercializate până la 31 decembrie 2025.

În Nota informativă, la hotărârea Guvernului menționat supra, Ministerul Finanțelor nu explică clar de ce a venit cu aceste modificări, ceea ce nu asigură nici transparență pentru modificările propuse. Putem presupune că aceste modificări pot fi condiționate de aprobarea cu întârziere, abia la 27.11.2023, de către Ministerul Finanțelor, a noului design a mărcii „Timbru de acciz/Timbru de consum”, care să intre în vigoare din 01 ianuarie 2024.⁵⁷ De asemenea, Ministerul Finanțelor nu a emis, la timp, reglementări cu privire la timbrele de acciză, de model vechi, procurate de industria tutunului până la intrarea în vigoare a Legii nr.212/2023 cu privire la modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală).

Prin urmare, întârzierile și inacțiunile autorităților administrației publice centrale în implementarea legislației pentru implementarea Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, care a fost pus în aplicare prin Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Legea nr.212/2023 cu privire la modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală), creează riscuri majore pentru implementarea Protocolului și, în rezultat, cu menținerea nivelului înalt de contrabandă cu produse din tutun și produse conexe.

⁵⁶ Ședința Guvernului din 13 decembrie 2023 <https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-34-nu-1064-mf-2023.pdf> (accesat 15.12.2023)

⁵⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140330&lang=ro (accesat 15.12.2023)

Concluzii

Principala cauză care în mod direct sau indirect influențează evoluția comerțului ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv a contrabandei, producerii ilicite și contrafacerii o **reprezintă modul în care au fost sau sunt reglementate prevederile din actele normative incidente acestui domeniu** printre care se enumeră:

- normele art. IV pct. 14 din Legea nr.179/2018 pentru modificarea unor acte legislative, prin care s-a dispus majorarea valorii bunurilor/mărfurilor introduse pe sau scoase de pe teritoriul Republicii Moldova *de la 20 de salarii medii pe economie la 100 de salarii medii pe economie prognozate, stabilite prin hotărârea de Guvern în vigoare la momentul săvârșirii faptei* în baza cărora urmau a fi calificate faptele de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe prin prisma legii penale.

Respectiv, în urma aplicabilității prevederilor menționate **(de la 17 august 2018 până la 31 decembrie 2020) a scăzut esențial numărul cauzelor penale intentate pentru contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe.**

Aceste circumstanțe au fost reflectate în Rapoartele de activitate pentru anii 2019 și 2020, prezentate de Serviciul Vamal, inclusiv în Raportul național de evaluare a riscurilor de spălare de bani și finanțare a terorismului, prezentat la 01 aprilie 2022 de către Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor;

- **prevederile anterioare ale art. 103 alin. (6), 104 lit. h), 123 alin. (6) lit. c), 124 alin. (5) și 125 alin.(3) din Codul fiscal nr.1163/1997 în temeiul cărora, până la 03 septembrie 2023⁵⁸, unii agenți economici erau în drept să comercializeze mărfuri, inclusiv produse din tutun și produse conexe în magazinele duty-free fără accize și cu scutire de plata T.V.A.**

Potrivit Hotărârii Curții de Conturi nr.50/2022 cu privire la Raportul auditului conformității asupra administrării sistemului de facilități fiscale și vamale în anii 2020 – 2021, *valoarea mărfurilor plasate în anii 2020-2021 în magazinele duty-free* a constituit 998,1 mil.lei, înregistrând o creștere de la 326,0 mil.lei în anul 2020 până la 672,1 mil.lei în anul 2021, sau cu 206%, iar valoarea facilităților acordate acestor mărfuri a constituit 1.985,1 mil.lei;

- **prevederile anterioare din Codul vamal al Republicii Moldova nr.1149/2000 și alte acte normative, în baza cărora agenții economici din raioanele de Est necontrolate de organele constituționale ale Republicii Moldova au fost exonerate de plata taxelor corespunzătoare la importul produselor din tutun și/sau produselor conexe.**

Conform constatărilor expuse în Raportul auditului conformității asupra administrării sistemului de facilități fiscale și vamale în anii 2020-2021, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.50/2022, scutirile acordate agenților economici și persoanelor fizice din raioanele de Est necontrolate de organele constituționale ale Republicii Moldova au însumat în ultimii trei ani 13,4 miliarde lei. În anul 2020, un agent economic⁵⁹ din Transnistria a importat 1.922,2 mii kg de produse din tutun (1,7 miliarde bucăți de țigări), în valoare de 292,7 milioane lei, beneficiind de scutiri în sumă de 1.602,3 milioane lei.

⁵⁸ A se vedea art. I și art. XIII din Legea nr.302/2022 pentru modificarea unor acte normative

⁵⁹ S.R.L. „Sheriff”

Legislația penală care stabilește răspunderea pentru contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe **este prea blândă și în mod indirect încurajează acest fenomen.** În aceste condiții există **riscul creșterii fenomenului de contrabandă datorită sancționării prea blânde pentru astfel de fapte, conform procedurii contravenționale.**

În perioada 2014 – 2023, Curtea de Apel Chișinău și Curtea Supremă de Justiției au examinat și pronunțat în total **19 hotărâri judecătorești** în privința a **31 persoane fizice** învinuite de contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe, dintre care:

- doar 6 persoane au fost condamnate cu închisoare, cu executarea pedepsei în penitenciar;
- 12 persoane au fost condamnate cu închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei;
- în privința a 3 persoane a fost aplicată sancțiunea penală sub formă de amendă;
- 9 persoane au fost liberate de răspundere penală, dintre care 5 au fost liberate inclusiv și de răspundere contravențională;
- procesul penal în privința unei persoane a fost încetat în conformitate cu prevederile Legii nr.210/2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova;
- în privința persoanelor juridice, careva sancțiuni penale pentru contrabandă cu țigarete și/sau alte produse din tutun sau produse conexe nu au fost aplicate.

Astfel **reglementările juridice din Republica Moldova care stabilesc răspunderea pentru comerțul ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv contrabanda, producerea ilicită și contrafacerea țigaretelor nu sunt eficiente. Pentru anumite fapte nu este reglementată răspunderea și, respectiv, toate aceste circumstanțe încurajează în mod indirect contrabanda care atentează asupra sănătății publice și securității statului.**

Chiar dacă prevederile din Codul penal nr.985/2002 care incriminează răspunderea penală pentru contrabanda cu produse din tutun și/sau produse conexe au fost modificate de foarte multe ori, **sancțiunile pentru aceste fapte practic au rămas neschimbate.**

Începând cu anul 2002 și până în prezent, acțiunile de contrabandă au fost reglementate întotdeauna ca fiind *infracțiuni ușoare sau mai puțin grave*⁶⁰, cu excepția cazurilor în care aceste infracțiuni sunt comise în varianta agravată.⁶¹

În atare circumstanțe, persoanele care comit asemenea fapte rămân a fi condamnate cu închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, liberate de răspundere penală sau chiar sunt liberate de răspundere contravențională, iar statul rămâne doar a fi prejudiciat în urma acestor acțiuni ilegale.

Mecanismul național de confiscare specială a bunurilor utilizate la săvârșirea unei infracțiuni, valabil și în cazul infracțiunilor de contrabandă reprezintă o măsură de siguranță care nu comportă un caracter obligatoriu pentru instanțele judecătorești.

⁶⁰ Potrivit prevederilor art. 16 alin. (1) și (2) din Codul penal nr.985/2002, infracțiuni ușoare se consideră faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 2 ani inclusiv. Infracțiuni mai puțin grave se consideră faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv.

⁶¹ Acțiuni de contrabandă săvârșite de două sau mai multe persoane, cu folosirea situației de serviciu sau dacă cantitatea de țigarete cu filtru sau fără filtru este mai mare de 120000 de bucăți etc.

Din aceste motive, în perioada 2018 – 2022, instanțele judecătorești naționale de toate nivelele, în urma examinării infracțiunilor de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe au dispus aplicarea măsurii de siguranță – confiscarea specială în privința doar a 4 mijloace de transport și a contravalorii a 2 unități de transport.⁶²

Pentru a îmbunătăți situația, este necesar ca răspunderea pentru toate faptele indicate mai sus să fie înăspriată cu **stabilirea sancțiunii penale obligatorii de confiscare a mijlocului de transport cu care se comit infracțiunile de contrabandă cu mărfuri accizate** (țigarete, alte produse din tutun și conexe).

Lipsa unei rețele moderne de infrastructură rutieră și de control la posturile vamale din Republica Moldova, inclusiv pe segmentul transnistrean, generează impotența autorităților de a identifica, într-un mod eficient și operativ cazurile de contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe.

Din analiza efectuată, s-a constatat că toate cazurile de tentativă de contrabandă/contrabandă cu produse din tutun și/sau produse conexe peste frontiera vamală a Republicii Moldova au fost identificate în urma unor informații operative și/sau în rezultatul controalelor fizice efectuate de persoanele responsabile din acest domeniu. Mai mult ca atât, cu această problemă se confruntă și unele autorități vamale de la frontierele externe ale Uniunii Europene, inclusiv România.

Respectiv, Consiliul și Parlamentul European, la 24 iunie 2021 a semnat Regulamentul (UE) 2021/1077 de instituire a Instrumentului de sprijin financiar pentru echipamente de control vamal.⁶³ Instrumentul pentru echipamente de control vamal va sprijini achiziționarea, întreținerea și modernizarea echipamentelor necesare pentru desfășurarea controalelor vamale în mod eficient și eficace. Acesta poate fi utilizat pentru a finanța echipamente precum scanere cu raze X, detectori de radiații, sisteme de recunoaștere automată a numerelor de înmatriculare și laboratoare mobile pentru analiza eșantioanelor de mărfuri.⁶⁴

Astfel, se conturează **stringența adoptării unor politici publice menite să asigure dotarea tuturor posturilor vamale de pe teritoriul Republicii Moldova cu scanere, astfel încât la traversarea frontierei toate mijloacele de transport să fie scanate.**

O practică similară a fost realizată în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord care, în 2000, 2006 și 2008 a emis strategii privind contrabanda, a mărit numărul personalului vamal și a introdus scanere.⁶⁵

Comerțul ilicit cu produse din tutun și produse conexe, inclusiv contrabanda, producerea ilicită și contrafacerea țigaretelor sunt încurajate din cauza lipsei unui control eficient din partea statului asupra operațiunilor de import al produselor din tutun și conexe, cantităților necesare pentru consumul intern, circulației produselor din tutun și conexe după import, altor activități din industria tutunului. În acest sens, în vederea schimbării situației se relevă necesitatea elaborării, adoptării și implementării unor politici publice privind

⁶² A se vedea Rapoartele Statistice privind aplicarea de către instanțele judecătorești a confiscării speciale pentru anii 2018 – 2022, <https://www.aaij.justice.md/ro/report-type/rapoarte-statistice>

⁶³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32021R1077>

⁶⁴ <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2021/06/24/new-instrument-for-modern-and-reliable-customs-control-equipment/>

⁶⁵ https://www.smokefreepartnership.eu/images/TobTaxy/SFP-KIT_RO_V1-romanian.pdf

monitorizarea producerii, importului și comercializării tutunului și produselor din tutun și a activităților legate de acestea.

Pentru intrarea în vigoare a prevederilor Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, aprobate prin Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative, **a fost stabilit un termen prea mare**, inclusiv pentru noile modificări la Codul penal al Republicii Moldova nr.985/2002 care vor intra în vigoare abia 21 martie 2026. Astfel până la atingerea acestui termen **se va menține nivelul înalt de contrabandă cu produse din tutun și produse conexe.**

Legislația Republicii Moldova nu include în lista activităților licențiate din industria tutunului - activitatea de fabricare a echipamentelor de fabricație, precum și importul sau exportul echipamentelor de fabricație, deși această cerință urmează a fi realizată odată cu aderarea la Protocolul pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun.

Doar la finele anului anului 2022, **Republica Moldova a reușit să aprobe legislația care a eliminat scutirile de taxe la vânzarea produselor din tutun în magazinele *duty-free*** de pe teritoriul Republicii Moldova, însă până atunci bugetul țării a suferit pierderi de miliarde de lei.

Se constată primele **întârzieri și inacțiuni ale autorităților administrației publice centrale în implementarea Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun**, la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, care a fost pus în aplicare prin Legea nr.25/2023 pentru modificarea unor acte normative și Legea nr.212/2023 cu privire la modificarea unor acte normative (ce vizează politica bugetar-fiscală).

Recomandări

Licențierea, în conformitate cu prevederile Legii nr.160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător a următoarelor activități:

- fabricarea echipamentelor de fabricație a produselor din tutun și/sau produselor conexe;
- importul/exportul echipamentelor de fabricație a produselor din tutun și/sau produselor conexe.

Reglementarea răspunderii penale pentru:

- fabricarea, vânzarea, transportul, distribuția, depozitarea, expedierea *echipamentelor de fabricație a produselor din tutun și/sau produselor conexe* în lipsa licenței și/sau altor acte confirmative care conferă titularului aceste drepturi;
- fabricarea, vânzarea, transportul, distribuția, depozitarea, expedierea *produselor din tutun și/sau produselor conexe* în lipsa licenței și/sau altor acte confirmative care conferă titularului aceste drepturi.
- transportul, distribuția, depozitarea, expedierea *produselor din tutun și/sau produselor conexe* fără plata taxelor, impozitelor și altor impuneri aplicabile sau fără aplicarea timbrelor fiscale, a marcajelor unice de identificare sau a oricăror alte marcaje sau etichete necesare;
- introducerea informațiilor false în *formularele oficiale în legătură cu descrierea, cantitatea sau valoarea tutunului, produselor din tutun și/sau produselor conexe sau echipamentelor de fabricație* și prezentarea acestora Serviciului Vamal;
- *nerealizarea procesului de diligență* (proces de documentare sau investigare a unei companii înainte de efectuarea unei tranzacții, achiziții a produselor din tutun, a produselor conexe, a echipamentelor de fabricare și a oricărei părți a acestora) de către agenții economici;
- *refuzul persoanei juridice* implicate în lanțul de aprovizionare cu tutun, produse din tutun și/sau produse conexe și echipamente de fabricație să *țină evidențe complete și exacte ale tuturor tranzacțiilor relevante, sau ținerea unor evidențe false.*

Revizuirea cuantumului proporțiilor minime pentru ca fapta să constituie infracțiune de contrabandă, pentru a **crește capacitățile de prevenire a faptelor de contrabandă prin atragerea la răspundere**. De asemenea, este necesar de stabilit **sanctiunii penale obligatorii de confiscare a mijlocului de transport cu care se comit infracțiunile de contrabandă cu mărfuri accizate**.

Este imperios necesară adoptarea politicilor publice care să asigure **dotarea tuturor posturilor vamale de pe teritoriul Republicii Moldova cu scanere**, astfel încât la traversarea frontierei toate mijloacele de transport să fie scanate.

Stabilirea unui **sistem național de control al importului, exportului și tranzitului:**

- produselor din tutun și/sau produselor conexe;
- echipamentelor de fabricație a produselor din tutun și/sau produselor conexe.

Monitorizarea implementării legislației, care a pus în aplicare implementarea Protocolului pentru eliminarea comerțului ilicit cu produse din tutun, la Convenția-cadru a Organizației Mondiale a Sănătății privind controlul tutunului, pentru a **exclde riscurile de întârzieri și inacțiuni ale autorităților adminsitrației publice centrale responsabile de elaborarea și aprobarea, inclusiv de către Guvern, a actelor normative secundare necesare pentru implementarea efectivă a Protocolului**.